

Gozdno gradbeništvo

ŠAVELJ Marjan: Gozdno gradbeništvo: učbenik, Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1992, strani 210.

Marjan Šavelj, dipl. inž. gozdarstva, velik praktik na področju gozdnega gradbeništva, si je s pisanjem novega učbenika naložil zelo zahtevno delo. Kot honorarni predavatelj za predmeta gozdno gradbeništvo in geodezija na srednji gozdarski šoli v Postojni je čutil potrebo po strokovnem gradivu za področje gozdnega gradbeništva, pripomočku pri pedagoškem procesu. Dobro seznanjen s problemi, s katerimi se je srečeval in jih reševal v praksi, se je odločil, da svoje bogato znanje in izkušnje posreduje v obliki učbenika tudi mladim gozdarjem. V ta namen je že leta 1982 napisal učbenik Gozdno gradbeništvo, namenjen srednješolskemu izobraževanju – smer gozdar, pravkar izšel učbenik pa je namenjen izobraževanju profila – gozdni tehnik.

Nova knjiga je napisana kot učbenik za srednjo šolo in ne kot obsežno strokovno delo, hkrati pa kot neke vrste strokovni priročnik lahko služi tudi ostalim kadrom v gozdarstvu pri reševanju vsakdanjih problemov iz gozdnega gradbeništva. Obseg učbenika določa učni načrt, zato je bilo avtorju pogosto zelo težko posamezne teme razložiti hkrati kratko, pa vendar dovolj izčrpno za uporabo v operativi. Vsebina učbenika je razdeljena v dve vsebinsko združeni celoti, pri čemer je dokaj podrobno razčlenjeno področje gradnje in vzdrževanja gozdnih prometnic, v drugem delu pa so podane tudi minimalne osnove urejanja hudournikov.

Učbenik je razčlenjen v več poglavij, ki opisujejo naslednjo strokovno vsebino:

- Obseg gozdnega gradbeništva
- Promet, prometnice in značaj prometnic
- Gradiva
- Hribine, v katerih gradimo

- Miniranje in razstreliva
- Gradnja cest
- Gradbeni stroji
- Poškodbe na vozišču in vzdrževanje cest
- Vlake
- Kataster gozdnih cest
- Minimalne osnove urejanja hudournikov

V uvodnem poglavju avtor opiše področje dela gozdnega gradbeništva, ki zajema vsa dela od načrtovanja do gradnje novih gozdnih prometnic, njihovo vzdrževanje ter posodabljanje, kot tudi urejanje hudournikov in njihovo umirjanje.

V drugem poglavju so podrobneje razloženi posamezni važnejši termini, kot je transport, prevoz, transportna naprava, transportno sredstvo, transportna razdalja; prikazana je tudi razčlenitev gozdnih prometnic in njihov pomen za gozd in gospodarjenje z njim ter način izračunavanja odprtosti gozdov. Glede na pomen ceste, vrsto vozišča, lego ceste, pa je prikazana tudi razvrstitev vseh cest v prostoru.

V tretjem poglavju obravnava avtor najvažnejše gradbene materiale, ki jih uporabljamo pri gradnji in vzdrževanju cest. Navaja njihove najpomembnejše lastnosti, nastanek in uporabo v medsebojni kombinaciji. Podrobno opisuje tudi različna veziva, kot so apno, cement, bitumen, ki jih uporabljamo za stabilizacijo slabo nosilnih tal.

Četrto poglavje obravnava vrsto hribine in njene lastnosti kot enega najpomembnejših dejavnikov pri odločanju o izbiri ustrezne tehnologije gradnje gozdnih prometnic.

Zelo pomembno je peto poglavje, kjer avtor podaja osnove o razstrelivih in miniranju, s čimer se srečujemo pri gradnji gozdnih prometnic v trdni hribini. Opisane so posamezne vrste razstreliv, uporaba le-teh ter način in sredstva za njihovo iniciranje (vžig), različni načini postavljanja min kot tudi različni načini skladiščenja samih razstreliv. Glede na veliko nevarnost, ki jo

prinaša delo z eksplozivnimi snovmi, so navedena tudi najnujnejša napotila za varno delo z razstrelivi.

Kot najboljše poglavje v učbeniku je opisana gradnja cest. V njem avtor na enostaven in razumljiv način opisuje posamezne važnejše elemente ceste (cestno telo, brežina, vozišče, hodnik, ...) potrebne razširitve v krivinah, različne načine odvodnjavanja, pomembnejše objekte, kot so podporni zidovi, kašte, idr. Med drugim navaja tudi sestavo potrebne dokumentacije – načrtov, ki so potrebni ob vsaki gradnji gozdne ceste, kar ponazarja tudi s konkretnim primerom. Sledi opis dela pri pripravi gradbene površine in v nadaljevanju tudi opis poteka dela pri sami izgradnji gozdne prometnice. V omenjenem poglavju avtor podrobneje obrazloži tudi različne načine stabilizacije slabo nosilnih tal ter zavarovanje in ozelenitev brežin, ki nastanejo pri gradnji prometnice.

V poglavju o gradbenih strojih so opisani in s številnimi slikami prikazani različni gradbeni stroji, ki pri gradnji gozdnih prometnic vse pogosteje zamenjujejo človeka pri težkem fizičnem delu.

V naslednjem poglavju avtor opisuje tudi številne možne poškodbe, ki nastajajo na prometnicah zaradi različnih atmosferskih vplivov, prometa, nepravilne izgradnje, idr. V nadaljevanju pa opisuje tudi različne načine vzdrževanja gozdnih cest in to od rednega vzdrževanja do večjih popravil, ko prometnica brez temeljite obnove ne zagotavlja več varne vožnje.

V devetem poglavju so v učbeniku predstavljene tudi gozdne vlake, pri čemer avtor analizira pomen imenovanih prometnic pri spravlilu lesa, navaja različne načine trasiranja vlak ter opisuje njihovo izgradnjo, v zaključku pa opisuje tudi različne načine vzdrževanja vlak.

Na koncu je avtor v posebnem poglavju obdelal tudi minimalne osnove urejanja hudournikov. Analizira številne vzroke za nastanek hudournikov, njihovo škodljivo delovanje in posledice, ki se odražajo v prostoru, nakazuje pa tudi številne možne rešitve za preprečitev ali poznejšo sanacijo tako nastalih poškodb.

Glavna odlika učbenika je, da na zgoščen in enostaven način prikazuje bistvo obravnavane vsebine, ki jo ponazarja tudi s številnimi fotografijami in ilustracijami. Učbenik kaže, da je avtor dolgoleten praktik, ki je opazoval in tudi sam reševal številna strokovna vprašanja na področju gozdnega gradbeništva.

Naj zaradi občutljivih časov na koncu vendarle omenimo drobno lepotno pomanjkljivost knjige, na katero nas je opozoril avtor sam. Zaradi nerazumljivo počasnega tiska, očitno počasnejšega od naših družbenih dogajanj, v učbeniku »naše« in »pri nas« pomeni še vedno jugoslovansko, v Jugoslaviji. To seveda v ničemer ne zmanjšuje uporabnost učbenika. Naj ostane »živ« spomin na preteklost in na prelomno leto 1991.

Z novim učbenikom sta Gozdarski šolski center in gozdarska operativa dobila nov strokovni pripomoček, ki bo prav gotovo v veliko pomoč vsem, ki delajo na področju gozdnega gradbeništva. Številni nestrokovni posegi v gozdnem prostoru, med drugim tudi gradnja gozdnih prometnic, lahko odločilno vplivajo na stabilnost določenega gozda, zaradi česar je naše strokovno znanje še toliko pomembnejše.

Borut Bitenc